

Τέλος πάντων, οἱ ἀπὸ πολλοῦ περιμενόμενοι Αρριόστοι,
ἔρθασσαν εἰς Κόρινθον, καὶ διεκήρυξαν τὴν θέλησιν τῆς
Βουλῆς: ὅτι δηλ. ἡ Λακεδαιμίων, ἡ Κόρινθος, ἡ Ηράκλεια,
καὶ ὁ εἰς Αρκαδίαν Ορχομενὸς, νὰ μὴν ἀνήκουν πλέον εἰς
τὴν Αχαϊκὴν συμμαχίαν. Ο Πολύβιος ἔτοχάσθη, ὅτι τὴν
Βουλὴν τῶν Ρωμαίων δὲν ἐννοοῦσεν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιταγὴ^{ΕΠΙΤΑΓΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΦΥΛΟΦΡΟΝΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΩΝ}
νὰ ἐκτελεσθῇ, ἀλλὰ μόνον τὴν διέδωσεν ὡς φοβέρισμα,
διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἔπαρσιν, καὶ νὰ παιδεύσῃ τὴν κα-
κογνωμένην τῶν Αχαιῶν. Αν καὶ τοῦτο ἦτον ἀληθινὸν, δλίγον
μετριάζει τὴν ἀδικίαν της. Η πιστότης τῶν Αχαιῶν, ὡς συμ-
μάχων, ἐσάυτον μεμπτος, καὶ τὰ σφάλματά τους προηλθαν
περισσότερον ἀπὸ ἐλλειψιν πρεπούστης ὑποταγῆς, παρὰ ἀπὸ
ἀδικαιολόγητον ἀντίστασιν. Εκατηγοροῦντο διὰ ἔπαρσιν, ἐπειδὴ
ἐπειθύμουν νὰ ἔναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὸν ἵπκιον ἐνὸς
ἔθνους, καὶ ἐπειδὴ καὶ δὲν ὑπέφερναν; ὥστε αἱ ἐθνικαί των Συ-
νελεύσεις νὰ ἔναι ἀπλαῖ αὐλαῖ διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν
θεσπισμάτων τῆς Βουλῆς τῶν Ρωμαίων. Μὲ καμμίαν δη-
μόσιον πρᾶξιν δὲν ἔδειξαν, ὅτι ἦταν κακοευχαριστημένοι· ἀλλὰ
καὶ ἀν τὸ ἔδειχναν, θὰ εἶγαν δλον τὸ δίκαιον διὰ τὰ κακηρε-
ρινὰ ἀδικα ὅποῦ ὑπέφερναν· καὶ οἱ μόνοι εὔλογοι τρόποι μὲ
τοὺς ὄποιους ἡ Βουλὴ ἤμποροῦτε νὰ τοὺς ἡσυχάσῃ, θὰ
ἦταν τὸ νὰ τοὺς κατεστάνετο ἀξιαγαπητάτηρη. Τὸ νὰ φο-
βερίζεται ἔνα ἔθνος νὰ μοιρασθῇ εἰς κομμάτια ἢτον ἵσως
ὑλιγότερον ἀπάνθρωπον, ἀλλὰ ὅχι καὶ ὑλιγότερον ἀπρεπόν,
ἀπὸ τὸ νὰ μοιρασθῇ σὰ ἀληθεια· κι' ὕστερ' ἀπ' δλα, ἡ ἀπο-
λογία ὅποῦ κάμνουν διὰ τοὺς Ρωμαίους σημαίνει καθαυτὸ,
ὅτι ἔκεινοι θὰ ἀφηναν τοὺς Αχαιοὺς νὰ μνέσκουν συνενω-
μένοι, ἀνίσως δλαι αἱ πρᾶξεις τῆς συμμαχίας ἀφήνοντο ὄλό-
κληρα σὴν διεύθυνσιν τῶν Ρωμαίων. Η ἀπόφασις λοιπὸν
τῆς Βουλῆς ἐκίνησε τοὺς Αχαιοὺς εἰς ἀχαλίνωτον μανίαν,
ὅποια συχνότατα συρβάζει, ὅταν τὴν καταδυνατείαν ἀρ-
γιζει νὰ τὴν αἰσθάνεται ὄλόκληρος ὁ λαὸς· καὶ αὐτὸ εἶνα

μάλλον αξιον λύπης, ἐπειδὴ ή καλὴ ὑπόθεσις ὑπόκειται νὰ
ὑποφέρῃ διὰ τὰ σφάλματα ὅποιων τὴν ὑποτηρέουσα.
Ο, που ή δύναμις ἀντιπαρατίττεται ἐναντίον τοῦ δικαίου,
ὁ δυνάστης ωφελεῖται κάθε φορὰν, ὅποις εύρισκει τὴν
περίσσειν νὰ ῥίψῃ τὸ θῦμα του εἰς σφάλμα, ἐπειδὴ
τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀξιώτεροι
νὰ ἀνακρίνουν τὰ λεπτομερῆ περιστατικὰ μιᾶς φιλονε-
κίας, παρὰ νὰ καταλάβουν τὴν γενικὴν οὐσίαν, ἢ τ' ἀπο-
τελέσματά της. Φύρισκονται προστὶ πολλοὶ ἀνθρωποί ἀγαθοὶ,
οἱ ὅποιοι, σὴν ἀδυναμίαν τῆς καλοσύνης των, δὲν ἔχουν διά-
θεσιν νὰ πάρουν μέρος εἰς μιὰν καλὴν ὑπόθεσιν, ἢν δὲν
εἶναι διλότελα εὐχαριστημένοι ἀπ' ἐκείνους μὲ τοὺς ὅποιους
μελλουν νὰ συμπράξουν. Οἱ Αχαιοὶ, σὸν θυμόν τους, ἐπικαν
εῖλουσι τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσους ηὔραν εἰς τοὺς δρόμους,
καὶ ὡς καὶ ἀπ' τὰ δσπήτια τῶν Ρωμαίων Πρέσβεων ἐτρά-
βηξαν ἔξω, ὅσους ἔκει μέσα ἔτυχε νὰ καταφύγουν. Οἱ Πρέ-
σβεις, ἐπιστρέφοντες σὴν Ρώμην, ἐμεγάλωσαν τὴν ὕβριν ὅπου
ἐδοκίμασαν, καὶ ψευδῶς τὴν ἀπέδωσαν εἰς τὴν θεληματικὴν
ἀπόφασιν ὅλου τοῦ ἔθνους. Η Βουλὴ μολοντοῦτο δὲν ἐπε-
γειρίσθη βίαια μέτρα, ἀλλ' ἔζειλε τὸν Σέξτον Ιούλιον Καί-
σαρα, ἀνθρωπὸν φρόνιμον καὶ μετρημένον, νὰ διορθώσῃ, ἢν
δυνατὸν, εἰρηνικὰ τὴν ὑπόθεσιν.

Η ἀνελπιστος αὐτὴν μετριυφροσύνη ἤλθε πολὺ ἀργά. Εὐ-
ρίσκοντο κεφάλια· ρυταζὲν τῶν Αχαιῶν, ὅποις εἶχαν τὴν
τρέλλαν νὰ σύρουν τὴν πατρίδα των εἰς πόλεμον, εἴτε
ἀπλῶς διὰ τὸ φιλοτάραχον πνεῦματος, ἢ διὰ τὸν φόβον
μῆπως οἵ ἴδιοι αὐτοὶ θυσιασθοῦν διὰ τὸν εἰρήνην. Η πα-
λαιὰ προσήλωσις τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Ρώμην ἐγύρισεν εἰς
πικράδα ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐνοχλήσεις, ὅθεν ὁ λαὸς τώρα
ἥτον ἔτοιμος ν' ἀκούῃ ὅσους ὠμιλοῦσαν ὑβρισικώτερα κατὰ
τῆς Βουλῆς. Οταν ὁ Ιούλιος παρεσάθη σὸ Συμβούλιον
τῶν Αχαιῶν, τοὺς ὠμιλησε μὲ γλυκάδαν· ἀκεσιώπησε τὴν

εἰς τοὺς Πρέσβεις ὕβριν, καὶ ἐνῷ τοὺς παρεχίνει νὰ ἀπέχουν εἰς τὸ ἔξης ἀπὸ κάθε παραβίασικὴν τῆς φιλίας πρᾶξιν, δὰν ἐζήτησε καμμιάν ἀπολογίαν διὰ τὰ περασμένα. Αὐτὸς, ἡ ταραχοποιὸς φατρία, τὸ ἐπῆρεν ως ἀπόδειξιν ὅγι μετριοφροσύνης, ἀλλ' ἀδυναμίας, ἐπειδὴ τότε τὰ σάρματα τῶν Ρωμαίων ὑπέφεραν κάποιας ζημίας καὶ εἰς τὴν Αφρικὴν, κι' εἰς τὴν Ισπανίαν. Μολοντοῦτο ἐδέθη φιλικὴ ἀπόκρισις, καὶ οἱ Πρέσβεις ἐπροσκάλεσθησαν νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Τεγέαν, νὰ παρευρεθοῦν εἰς μίαν συνδιάλεξιν, ὃποῦ ἔκει ἔμελλε νὰ γίνῃ μὲ τοὺς ἀπὸ τὴν Λακεδαιμονία Πρέσβεις, μὲ σκοπὸν νὰ ἔξισάσουν κάθε διαφοράν. Ο Ιούλιος ἐπῆγε σὴν Τεγέαν, κι' ἐπροσκάλεσε τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ παρευρεθοῦν σὴν συνδιάλεξιν, καὶ νὰ ἑτοιμασθοῦν νὰ συνομιλήσουν εἰρηνικὰ περὶ παρόντων διαφορῶν, καὶ περὶ τῆς ἀνακωγῆς τῶν ἄρματων, ὡς περὶ οἱ Ρωμαῖοι νὰ σείλουν Αρμοστὰς, ως αἱρετοκριτὰς τῶν διαφερομένων μερῶν. Αλλ' ὁ Κριτόλαος, ὃποῦ διεδέχθη τὸν Δίαιτον, ὡς πρωτάρχων τῶν Αχαιῶν, ἀπιφάσισεν, ἡ ἐντάμωσις τῶν Πρέσβεων νὰ μὴν ἐπιτύχῃ. Ατός του μὲν ἐπῆγε σὴν Τεγέαν, ἀλλ' ἐμπόδισε τοὺς ἄλλους Απεισαλμένους τοῦ νὰ πηγαίνουν ἔκει καὶ ὅταν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦταν ἔτοιμοι ν' ἀρχίσουν τὴν συνδιάλεξιν, ἔκεινος εἶπεν, ὅτι ὁ ἴδιος δὲν ἥμποροῦσε ν' ἀποφασίσῃ τὸ οὐδὲν, ἀλλ' ὅτι ἔμελλε νὰ ὑποβάλῃ τὰς προτάσεις των εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Αχαιῶν, τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ συναθροισθῇ μέσα εἰς ἔξη μῆνας. Ο Ιούλιος ἔστιλ' ὅπίσω τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐπέστρεψε σὴν Ρώμην μὲ μεγάλην ἀγανάκτησιν. Ο Κριτόλαος, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος, ἐπεσκέφθη τὰς διαφόρους πόλεις μὲ πρόφασιν νὰ τὰς εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς εἰς τὴν Τεγέαν συνδιάλεξεως. Ο που ἐπῆγαντα, ἐσυκοφαντοῦσε τὸ φέρσιμον τῶν Πρέσβεων, καὶ ἐξάναφτε τὸ πλῆθος ἐναντίον τῆς Ρώμης. Εδιόριζε προσέτι τοὺς κριτὰς νὰ σαματίσουν ὅλας τὰς κρισιολογίας περὶ χρεῶν, δι'

Κανού ἐβασισσεν δὲ πόλεμος τῆς Λακεδαιμονος· καὶ μὲ τοῦτο ἐκέρδισεν ὅλότελα σὰ θελήματά του τὸ χυδαιὸν λαόν.

Ο Μέτελλος, ὡς τότε ἀνίκητες τὸν Ανδρίσκον, καὶ ἔχαπέκτησε τὴν Μακεδονίαν. Αφοῦ δὲ λαβεν εἰδησεν περὶ τῶν θορύβων τῆς Ηλοπονήσου, ἐσειλεν ἐκεῖ πρέσβεις ἐρυηνευμένους νὰ πράξουν παρόμοια μὲ τὸν Ιούλιον. Εὔρισκοντο κάποιοι μεταξὺ τῶν Αχαιῶν, ὅπου ὑπεγήριζαν τὰ ἐπιγειρήματα τῶν Πρέσβεων· ἀλλ' οἱ πολλοὶ τοὺς περιγελοῦσαν, καὶ τοὺς εὐγαλαν ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν μὲ σφυριγματικῆς. Ο Κριτόλαος ωμίλησε δυνατὰ ἐναντίον τῆς τυραννίας τῶν Ρωμαίων, καὶ κατηγόρησε τοὺς ἐναντίους του ὡς δειλοὺς καὶ προδότας. Εγινε ψήφισμα νὰ ἔσανανεώσουν τὸν πόλεμον μὲ τὴν Λακεδαιμονα· καὶ, ἐναντίον ὅλων τῶν ἀρχῶν τοῦ πολιτικοῦ τῶν Συντάγματος, ἔνδυσεν τὸν στρατηγόντους μὲ αὐτοθελητού ἔζουσίαν νὰ διευθύνῃ τὸν πόλεμον. Οἱ Θηβαῖοι παρομοίως, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Χαλκίδος, ἐπῆραν μέρος μὲ τοὺς Αχαιούς· οἱ πρῶτοι, ἐξ αἰτίας μιᾶς ἀποφάσεως ὅπου ἔγιν' ἐναντίον τους ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, οἱ δεύτεροι, διὰ κάποιαν ἀγνώρισον αἰτίαν.

Ο Μέτελλος, ἐπιθυμῶντας νὰ ἔχῃ τὴν ὑπόληψιν ὅτι ἐτελείωσε τὸν πόλεμον προτοῦ παραδώσῃ τὸν τόπον του εἰς τὸν Υπατὸν Λ. Μέμριον, τὸν διορισθέντα νὰ τὸν διαδεχῇ, ἐσειλε πάλιν νὰ προσφέρῃ συγχώρησιν εἰς τοὺς Αχαιούς, ἀν ἔσεργαν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν Συμμαχίαν των ἢ Λακεδαιμων, καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις, ὅπου ὠνομάτισεν ἢ Βουλῇ καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θασαλίας μὲ τὸ στρατευμάτου. Επειδὴ δικαστοὶ οἱ Αχαιοὶ απέρριψαν τὰς προτάσεις του, ἐκίνησεν ἐναντίον τοῦ στρατεύματός των, ὅποῦ τότε ἐπολιόρκει τὴν Ηράκλειαν, καθότι αὐτὴ δὲν ἔσεργε νὰ μείνῃ σὴν συμμαχίαν των. Ο Κριτόλαος, μανθάνωντας τὸ πλησίασμα ἐκείνου, ἀπετραβίγθη βιαστικός. Τόσον ἀπετυφλώθη ἀπὸ τὴν τρομάραν, ὃς τοιεύη

τὸ σένωμα τῶν Θερμοπυλῶν χωρὶς νὰ δεῖη αὐτὲς διαθεσιν νὰ διαφενδεῖη εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν. Ο Μέτελλος κατέφθασε τὸν ἀποτραβιουμένον στρατὸν, καὶ τὸν ἐνίκησε κατὰ χράτος κοντὰ εἰς τὴν Σαχάρειαν, εἰς τὴν Ανατολικὴν Δοκρίδαν· Ο Κριτόλαος δὲν εὑρέθη μετὰ τὴν μάχην, καὶ ὑποθέτουν, ὅτι ἔγαθη εἰς μιὰν πλησίαχωρην βάλτον.

Εσυνείθιζαν οἱ Αγαλοί, ὅταν ὁ στρατηγὸς τῶν ἀπέθνησκε τὸ ἀξίωμά του, νὰ δίδουν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν προκάτοχὸν του. **Ο Διάιος** λοιπὸν ἐπῆρε τὸν τόπον τοῦ Κριτολάου, καὶ ἐπρόστρεξεν εὐθὺς εἰς τὰ πλέον βίαια μέτρα διὰ νὰ προβλέψῃ τὰ μέσα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον. Αὐτὸς ἴσυγχάλισε ὅλους τοὺς γεροὺς πολίτας εἰς τὰ ἔρματα καὶ ἐγέμισε τὰς τάξεις του ἀπὸ ἐλευθερωμένους σκλάβους. Εγέμισε τὸ ἀδειασμένον ταχμεῖον, ἀναγκαῖωντας τοὺς πλουσίους εἰς μεγάλας χωρηγίας, τὰς ὅποιας ὠνόματαν ἐλευθέρας προσφοράς. Ο λαὸς τώρα ἄρχιζεν νὰ νοιάζουν τὰ κακὰ τοῦ πολέμου, καὶ θλιψμένοι νὰ διαλαγίζωνται τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους. Εταράχθησαν χάνεντες τοὺς σκλάβους των καὶ τὰ ἀγαθά των, καὶ ἡ ἐπαρσίας τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν εἰς μιὰν πόλιν, ὅποιη βασᾶς σκλάβους, ἐπληγώθη, βλέποντες τοὺς ίδιους των σκλάβους νὰ βαλθοῦν ἵσια μὲ τὸν ἑαυτόν τους. Εμακάριζαν τὴν τύχην τῶν φονευμένων, καὶ ἴσυμπονεῦσαν ἐκείνους ὅποιη ἐπήγαιναν σὸν πόλεμον. Αἱ γυναικεῖς ἐθρηγνοῦσαν, ὅτι ἐσύντρεξαν μὲ τὰ χρήματά των, ὡς νὰ τὸ ἔκαμναν ἐπιταυτοῦ διὰ τὸν βέβαιον ἀφανισμὸν τῶν τέκνων των. Μολονότι κάθε τόπος ἦτον γεμάτος ἀπὸ κακοφανισμὸν καὶ τρομάραν, κανεὶς δὲν ἐδοκίμασε νὰ σαματήσῃ τὰ μέτρα τοῦ Διαίου· ἀλλ' ἐφάνετο, ὡς νὰ ἦτον κρατημένος ὁ λαὸς ἀπὸ κάποιον πνεῦμα ἀμηχανίας, ὃποιοῦ ἐπίσης τὸν ἐμπόδιζε κι' ἀπὸ ἔγκαιρον ὑποταγὴν, κι' ἀπὸ ἀνδρείαν διαφένδεισιν. Τὸ μᾶλλον ἀξιοθρήνυκτον ἦτον, τὸ φέρσιμον τῶν Πατρέων, καὶ τῶν ἀνθρώπων

τινῶν πόλεων μ' ἔκείνους ἐνωψένων, οἱ ὄποιοι ἀσάθησαν νικημένοι εἰς τὴν Φωκίδα μετὰ τὴν μάχην τῆς Σκαρφείας. Τινὲς ἐφόνευσαν τὸν ἑαυτόν τους, ἄλλοι ἔφυγαν περιπλανώμενοι ἀπὸ τὰς επῆτιας των, χωρὶς νὰ ἡξεύρουν, ή νὰ συλλογισθοῦν τὶ δρόμον νὰ πιάσουν· ἄλλοι ἐπιασαν τοὺς συντρόφους των, καὶ τοὺς παρέδοσαν σοὺς Ρωμαίους· ἄλλοι ἐπορχύαν ὡς συκοφάνταις καὶ ψευδόκατηγοροί, μολονύτι δὲν τοὺς ὠμίλησε κανεὶς ἀκόμη, ὅτι τέτοια δούλευσις θὰ ἥτον δεκτή· ἄλλοι ἐπῆγαν ὡς ἰκέται εἰς ἀπάντησιν τοῦ νικητοῦ, ωμολόγησαν τὸ σφάλμα τους καὶ παρεκάλουν συγχώρησιν, μολονύτι διὰ τὸ φέρσιμόν των δὲν ἥτον ἀκόμη λόγος γεναμένος.

Ο Μέτελλος, εἰς τὸ ἀναμεταξὺ, ἀκίνησε διὰ τὰς Θήβας, ἐπειδὴ οἱ Θηβαῖοι ἐπῆραν μέρος μὲ τοὺς Αχαιοὺς εἰς τὴν πολιορχίαν τῆς Ηράκλειας, καὶ τὴν μετ' αὐτῆς μάχην. Εἰς τὸ πλητιασμά του, οἱ κάτοικοι ἀφησαν τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκεινος ἐμβῆκεν, ἄλλὰ δὲν ἐσυγχώρησε τοὺς στρατιώτας του νὰ ζημιώσουν τὰς οἰκοδομὰς, μήτε νὰ φονεύσουν, ή νὰ κυνηγήσουν τοὺς ρευγάτους. Απὸ τὰς Θήβας ἐπῆγε τὰ Μέγαρα. Η Αχαϊκὴ φρουρὴ ἐτραβύθη σὸ πλησίασμά του, καὶ τοῦ ἀνοιξαν οἱ πολῖται τὰς Θύρας. Επῆγεν ἐπειταὶ σὴν Κόρινθον, εἰς τὴν ὁποίαν μέσα ἐκλείσθη ὁ Δίαιος. Επειδὴ ὁ Μέτελλος ἀκόμη μὲ τὰ σωζά του ἐπεθύμει νὰ τελειώσῃ τὸν πόλεμον, ἔκανε μήνυσε τὰ εἰρηνοποιά του προβλήματα μὲ τὸ μέσον τινῶν προυχόντων Αχαιῶν. Τοιουτοτρόπως, ἐπροσπάθησε μὲ τὴν μετριότητα νὰ ἀπαλύνῃ τὰς προτητεινὰς ἀδικίας τῆς κυβερνήσεως του, ἐνῷ οἱ Αχαιοί, ὃποιοι εἶχαν κατ' ἀργὰς ὅλα τὰ δίκαια, ἔξακολουθοῦσαν ἀκόμη μ' ὅλα τους τὰ δυνατὰ νὰ βαλθοῦν αὐτοὶ εἰς τὸ ἀδικον μέρος. Λλὰ καὶ εἰς τοῦτο, οἱ Ρωμαῖοι ἔχουν τὸ σφάλμα, ἐπειδὴ ὑσέρησαν τοὺς Αχαιοὺς ἀπὸ τοὺς καλυτέρους καὶ φρονιμωτέρους των πατριώτας, καὶ κατεδυνάσσουν, ὅποιον ἥμποροῦσεν ἀξίως νὰ πιάσῃ τὸν τόπον ἔκείνου· εἰς τρόπουν

ὅτι, τώρα ὅποῦ οἱ δουλεῖκοι κόλακες τῆς Ρώμης ἔγιναν τὸ ἀνάθεμα τοῦ κοινοῦ, δὲν εὑρίσκοντο ἄλλοι ὁδηγοί, πλὴν οἱ μανιώδεις ἐρεθίζαι τοῦ λαοῦ.

Οἱ προύχοντες Αχαιοὶ, οἱ ἐλθόντες ἀπὸ μέρους τοῦ Μετέλλου, θερμὸν παρεκίνουν νὰ γίνουν δεκταὶ αἱ συμφωνίαι, καὶ εἰς τοῦτο ηὔραν εἰς τὴν πόλιν πολλοὺς ὑπερασπισάς· ἀλλ' ὁ Δίατος, καί τινες ἄλλοι, ὅποῦ δὲν ἥλπιζαν συγγώρησιν, εἶγαν· γνώμην σ' ἔνας ρίψιμον, νὰ παίξουν καὶ τὴν ἀδικήν των καὶ τὴν τῆς πατρίδος των τύγην. Διὸς νὰ κατασήσουν ἀδύνατον κάθε συνδιαλλαγὴν, ἐκατηγόρησαν τοὺς Πρέσβεις, ὅτι ἐπρόδιδαν τὴν πατρίδα εἰς τὸν ἔχθρον, καὶ τοὺς ἔρριψαν εἰς φυλακήν. Οὐ ύποστράτηγος Σωσικράτης ἐμβάσθη καὶ αὐτὸς τὴν κατηγόριαν, ἐπειδὴ ἐτυμούλευσεν, ὡς ἐλεγαν, τὸ σάλσιμον Πρέσβειας εἰς τὸν Μέτελλον, καὶ χοντολογῆς, ὅτι ἐσάθη ὁ αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν, τὸ ὅποιον ἦτον μιὰς ἀπ' ἔκεινας τὰς εὐκόλους γενικεύσεις, ὅποιοι μετεχειρίζονται νὰ σκεπάσουν τὴν ἀδικίαν, ὅταν μάλιστα ἡ τέτοια κρισολογία εὔκολύνετο ἀπὸ ἀκανονίζουσας καὶ αὐτοθελήτους δικασικὰς μεθόδους. Τὸν ἐκαταδίκασαν καὶ τὸν ἐκατασύντριψαν, χωρὶς νὰ εὐγάλουν ἀπὸ τὸ σόματον καρμιάν ἀπὸ τὰς μαρτυρίας, διὸς τὰς ὅποιας ὑπέφερε τὰ βασανισήρια. Οὐ βάρβαρος τρόπος τοῦ θανάτου του, ἄρχισε νὰ διαθέτῃ τὸν λαὸν πρὸς χάριν τῶν Πρέσβεων· μολοντοῦτο, δὲν τοὺς ἥλευθέρωσαν ἄλλεως, παρὰ δωροδοκοῦντες τὸν Δίατον, ὁ ὅποιος δὲν ἥμποροῦσε νὰ λησμονήσῃ τὴν συνετθισμένην του φιλαργυρίαν, ὡς καὶ εἰς τὸν ὕπερόν του κίνδυνον.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Υπάτος Μόρμιος, φθάνωντας μὲ δυνατὸν σράτευμα, ἔζειλε τὸν Μέτελλον καὶ τὰς δυνάμεις του κίσω τὴν Μακεδονίαν, κι' ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ἐπεχειρίσθη τὴν πολιορκίαν τῆς Κορίνθου. Οἱ πολιορκοῦντες ἦταν αἰεγνοιαῖς, ἐπειδὴ ἦταν πολὺ δυνατοί· οἱ οἱ Αχαιοὶ, εὐγίνοντες ἔζαφνα, ἀπέδιωξαν τὰς ἐμπροσθοφυλακὰς

έχθροῦ, κι' ἐφόνευσαν κι' ἐπλήγωσαν πολλούς. Ευδυναμωμένοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιτυχίαν, εὐγῆκαν ἔξω, καὶ ἐπρόσφεραν μάγιν. Αὐτὴν ὁ Υπατὸς εύθὺς τὴν ἐδέχθη. Τὸ Αχαικὸν ἴππικὸν ἔφυγε σὴν πρώτην προσβολὴν, ἀλλὰ τὸ πεζικὸν ἐβάσαξε τὴν μάχην μὲν ἀπηλπισμένην ἀπόφασιν ἐναντίον ἔχθροῦ πολὺ σὴν δύναμιν ἀνωτέρου. Τέλος πάντων ἔσπασεν, ἀφοῦ ἐκτυπήθη ἀπὸ τὰ πλευρὰ, καὶ ἐνικήθη. Αν ὁ Διαῖος ἐτραβιέτο τῷρα εἰς τὴν Κόρινθον, ἐσυμμάζων τὰ λείψανα τοῦ κτυπημένου στρατοῦ του, καὶ ἐτοιμάζετο διὰ ἀποφασιστικὴν διαφένδευσιν, ἵσως θὰ ἀπελάμβανε κάποιας ὑποφερτας συμφωνίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, διὰ τὸν μεγάλον πόθον τοῦ Μορμίου νὰ τελειωθῇ ὁ πόλεμος, πρὶν τελειώσῃ ὁ καιρός του. Άλλ' ἀντὶ τούτου, ὁ Διαῖος ἔφυγε τὴν Μεγαλόπολιν, ὅπου ἔσφαξε τὴν γυναικά του νὰ τὴν γλυτώσῃ ἀπὸ αἰγυμαλωσίαν, κι' ἐπειτα ἐτελείωσε κι' αὐτὸς μὲ φαρμάκι.

Οσοι Αχαιοί, ἀφημένοι ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τους, κατέφυγαν μετὰ τὴν μάχην εἰς τὴν Κόρινθον, δὲν ἐδικίμασαν νὰ διαφενδευθοῦν, ἀλλὰ τὴν ἐρχομένην νύκτα εὐγῆκαν σιγαλὰ καὶ ἔφυγαν μαζί μὲ τοὺς περισσότερους τῶν Κορινθίων. Λί θύραι τῆς πόλεως ἔμειναν ἀνοικταὶ, ἀλλ' ὁ Μόρμιος διὰ κάμποσον ἐδίσαζε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν πόλιν, φοβούμενος μὴ τοῦ γίνη καρτέρι. Εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν μάχην ἐμβῆκε, καὶ ἀπάνθρωπα ἐφόνευσε τοὺς περισσότερους ἄνδρας, ὅπου ηὔρεν· ἐπούλησε τὰς γυναικας καὶ τὰ παιδιὰ, καὶ ἐκδυσε κι' ἔκαψε τὴν χώραν, ἀφοῦ πρῶτα ἐσυμμάζωξε τὰ περιφημότερα ἀριστουργήματα τῶν τσγνῶν, καὶ τὰ ἔζειλε τὴν Ρώμην. Η πρόφασις, διὰ δλγν αὐτὴν τὴν καταξροφὴν ἦτον, ἡ ὑβρίς ὅπου ἔγινε πρὸς τοὺς Ρωμαίους Αρμοσάς· ἀλλ' ἡ ἀληθινὴ αἰτία ἦτον, ἡ ἐπιθυμία νὰ ὑσερήσουν τοὺς Αχαιοὺς ἀπὸ ἓνα φρουριον πολὺ ἀξιόλογον καὶ διὰ τὴν δύναμιν, καὶ διὰ τὴν θέσιν του.

Η Βουλὴ ἐδιόρισε δέκα Ἀρμοστὰς νὰ βοηθήσουν τὸν Ὑπατὸν νὰ διατάξῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος· ἀλλὰ πρὶν ἔκεινος ἔλθουν, αὐτὸς ἥδη ἐκρήμνισε τὰ τείχη καὶ ἔκρημνισε τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, ὅσαι ἐπῆραν τὸ μέρος τῶν Λυχνίων. Οἱ Ἀρμοσταὶ κατέλυσαν τὴν δημοκρατίαν εἰς ὅλα τὰ Κράτη; καὶ ἐδιόρισαν, ὅτι τὰ Οφφίκια νὰ διαλέγωνται κατὰ τὴν περιουσίαν τοῦ καθενός. Διέλυσαν παρομοίως τὰς ἐθνικὰς Συνελεύσεις, καὶ ἐμπόδισαν κανεὶς νὰ μὴν ἀγοράζῃ γῆν ἢ κώνῳ τῶν συνόρων τοῦ Κράτους του, μολονότεροι τὰ δύω αὐτὰ διατάγματα μετ' ὄλιγον ἀκυρώθησαν. Απὸ τὸν καιρὸν αὐτὸν κι' εἰς τὸ ἔξης ἡ Ἑλλὰς, ἔξω ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν, κατεσάθη ἐπαρχία Ρωμαϊκὴ, ὄνομαζομένη Αχαΐα καὶ κάθε χρόνον ἐξέλλετο ἕνας Ρωμαῖος ἀξιωματικὸς νὰ τὴν διοικῇ. Η Ήπειρος, καὶ ἡ Θεσσαλία περιείχοντο εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μακεδονίας.

Ολίγον προτοῦ φθάσουν οἱ δέκα Ἀρμοσταὶ, ὁ Πολύβιος ἐπέρεψε σὴν Ἑλλάδα. Τὰ προτερήματά του ἐκέρδισαν τὸ σέρδας καὶ τὴν εὔνοιαν πολλῶν λαμπροτάτων Ρωμαίων. Εκεῖνος ἐγένετο ὁ πολυτιμώτερος φίλος, σύμβουλος, καὶ διδάσκαλος τοῦ Π. Σκιπίωνος Λίμιλιανοῦ, υἱοῦ τοῦ Αίμιλίου Παύλου, καὶ θετοῦ ἐγγονοῦ τοῦ Σκιπίωνος τοῦ Αφρικανοῦ. Εσυντρύφευσε τὸν Σκιπίωνα, ὅταν ἐγένετο Ὑπατος εἰς τὴν Αττικὴν, καὶ ἦτον μαζῆτου εἰς τὸ πάρσιμον τῆς Καρυαδόνος· καὶ ὕσερ' ἀπ' αὐτὰ, ἐπέρεψε σὴν πατρίδα του νὰ δοκιμάσῃ πόσον ἡ εὔνοιά του κοντὰ σὶς τοὺς Ρωμαίους ἢ τὸν ἡξίωνες νὰ ὀλιγοσεύσῃ τὰ βάσανά της. Μεταξὺ πολλῶν ἀλλων ὄντων, ὃποῦ ἔκαμναν οἱ κατακτηταὶ, κάποιος οὔτε διανὸς ἀνθρωπὸς ἐκατηγόρησε τὸν Φιλοποίμενα, ὅτι ἐγένετο ἔγχροος τῆς Ρώμης, καὶ παρεκίνησε τοὺς Ἀρμοστὰς νὰ συγκρίψουν τὰ ἀγάλματά του, καὶ νὰ χαλάσουν τὰς τιμὰς, ὅπου ἐωρταζόντο εἰς ἐνθύμησίν του. Ο Πολύβιος ὄμιλης ὑπὲρ τοῦ πατρικοῦ του φίλου. Αὐτὸς δὲν ἐκτάνθη εἰς τὴν

ρύτιδανότητα τῆς ἐκδικήσεως, ὃποῦ ἐπρόβαλαν, μήτε εἰς τὸ φαινερὸν πρᾶγμα, ὅτι ὁ Φιλοποίμνης ἐχρεωζοῦσε τὴν πίσιν του μόνον εἰς τὴν Αχαϊκὴν, καὶ ὅχι εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν πολιτείαν. Τέτοιαι παρατηρήσεις, ἀγκαλὰ ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι, δὲν θὰ εὑρισκαν ὑπερδοχὴν. Ωμίλησεν δὲς διὰ τὰς χρισίμους καὶ κινδυνώδεις περιτάσσεις, εἰς τὰς ὅποιας ὁ Ηρωας τῆς Αχαΐας ἔκεινος ἐφέρθη ὡς πιεστὸς τῆς Ρώμης σύμμαχος· ὅθεν οἱ Αρμοσταὶ χαριζόμενοι, ἢ εἰς τὸ ὑποχείμενον, ἢ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Πολυβίου, ὅχι μόνον ἐμπόδισαν τὴν ποταπότητα, ὃποῦ τοὺς ἐπρόβαλαν, ἀλλὰ κατὰ Κύπρον εἴσαντες τὴν πόλιν τοῦ Αράτου καὶ τοῦ Φιλοποίμενος, ὃποῦ ἐπάρθησαν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ σαλθοῦν εἰς τὴν Ρώμην. Διὰ τοῦτο οἱ Αχαιοὶ ἔζησαν ἄγαλμα καὶ δι' αὐτὸν τὸν Πολύβιον.

Άλλο ἔνα δεῖγμα εὔνοίας ἔδοσαν οἱ Αρμοσταὶ εἰς τὸν Πολύβιον, συγχωροῦντες τὸν νὰ διαλέξῃ καὶ νὰ πάρῃ ἐλεύθερα, ὅτι πρᾶγμα τοῦ ἀρέση, ἀπὸ τὴν δημευμένην περιουσίαν τοῦ Διαίου. Εκεῖνος μολοντοῦτο ἀπέφυγε τὴν προσφορὰν, καὶ κατέπεισε τοὺς φίλους του, κανεὶς νὰ μὴν ἀγοράσῃ τίποτε εἰς καμμίσιν τῶν δημοπρασιῶν τῶν δημευμένων ἀγαθῶν. Οἱ Αρμοσταὶ, εἰς τὴν ἀναχώρησίν τους, ἐδιόρισαν τὸν Πολύβιον νὰ περιέλθῃ τὰς διαφόρους πόλεις, καὶ νὰ τὰς ἔξηγῃ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ Συντάγματος, ὃποῦ οἱ Ρωμαῖοι ἔδοσαν, καὶ νὰ ἔξισάζῃ τὰς διαφοράς των, ὡς που νὰ συνειθίσουν ἀρκετὰς εἰς τὰ νέα των κατασήματα, καὶ κατ' αὐτὰ νὰ διοικοῦν τὴν χυβέρνησίν τους. Λύτο τὸ ἐπάγγελμα, φαίνεται, ὅτι ὁ Πολύβιος τὸ ἐκτέλεσσε μὲ μεγάλην ἀξιότητα· ἐπειδὴ, ἐξ αἰτίας τούτου, αἱ Αχαικαὶ πόλεις τὸν ἔδοσαν μεγάλας τιμάς.